

HEJ förskola!

#1 2021

TEMA:
Hållbarhet

Stimulera *de äldsta*
med Väpplarna

När *föräldrakontakten*
glappar

Ann S. Pihlgren—
**Så blir undervisningen
mer framgångsrik**

**NATUR &
KULTUR**

En tidning från Natur & Kultur Läromedel

NATUR &
KULTUR

Utmana de äldsta barnen i förskolan

Väpplarna är ett material som stimulerar de äldsta barnen i förskolan och som utgår från strävansmålen i Lpfö18. Materialet är tänkt att användas i en mindre grupp under barnens sista år på förskolan och är indelat i fyra olika ämnesområden: språk, matematik, socialt samspel och NO/teknik. Varje ämne representeras av en Väpplare.

Till Väpplarna finns en handledning och lärarwebb med övningar och bildmaterial. Arbetsboken använder barnen som en förlängning på de gemensamma aktiviteterna.

I kapitelboken
V som i väpplarna
får vi lära känna
väpplarna Abbe, Tuva,
Plussan och Sam.

Läs mer på nok.se/vapplarna

Hej!

Välkommen till det första numret av *Hej förskola!*
En tidning fylld med inspiration för dig som arbetar
med barn i förskoleåldern.

Vi på Natur & Kultur är otroligt stolta över alla
våra författare och alla våra material och böcker,
och i detta nummer kommer ni därför få ta del
av mängder av tips, stöd, tankar och kunskap.

Ni kommer få träffa Linda Palm, författaren
bakom *Kompisar*, ni kommer få råd kring hur ni
kan göra när föräldrakontakten glappar och vi
gräver också ner oss i undervisningsbegreppet
tillsammans med Ann S. Pihlgren.

Tidningens tema är **Hållbarhet** och vi hoppas
kunna stötta er med tankar och handfasta aktivite-
ter kring detta stora uppdrag. Detta och mycket
mer väntar när du vänder blad.

God läsning!

Maria Wedar, Projektledare
Natur & kultur Läromedel

.....

Innehåll

TIPS	4
Framgångsrik undervisning	6
Hållbarhet i förskolan	8
Prata med barn om klimatet	9
Aktivitetskort	10
Lär miljö: Materialitet	12
Lär miljö: Rum i förskolan	13
Kompisar – en ständigt pågående framgångssaga	14
Väpplarna	16
Yoga i förskolan	18
När föräldrakontakten glappar	20
Boktips	22
Hej förskolepedagog	23

Hej förskola! #1 2021

Ges ut av: Natur & Kultur

Redaktör: Emelie Bååth

Grafisk form: Bäck

Omslagsfoto: Myles Tan/Unsplash

Illustrationer: Micaela Favilla

nok.se/laromedel

För nyhetsbrev: Anmäl dig på

nok.se/nyhetsbrev

Vill du kontakta oss och komma med
förslag till kommande nummer av
tidningen eller har du kommentarer
kring något du läst?

Läs mer på nok.se/hejforskola

Facebook: @nokforskola

Instagram: @nokforskola

Natur & Kultur

Förlaget Natur & Kultur är en stiftelse som utan ägare kan agera självständigt och långsiktigt. Vårt mål är att genom stöd, inspiration, utbildning och bildning verka för tolerans, humanism och demokrati.

Världen är så stor så stor

Sociala medier är en bra källa till inspiration. Här kommer några tips på konton att följa. 🥰
➔

@fantasifroknarna

Sara och Linda är förskollärare kombinerar digitala verktyg och drama/estetik.

@pedagogiska_kullerbyttan

Linda Linder är en estetisk undersökare som vrider och vänder på pedagogiska begrepp, utvärderar och utbildar.

@pedagog.inspiration

Nea Elyoussoufi är pedagogisk samordnare och IKT-utvecklare i Stockholm som utbildar i digitala verktyg med fokus på barnens processer.

@inspirerande_larmiljoer

Ateljérista Evelina Weckström delar med sig av inspirerande lärmiljöer.

@bnosy

Enkla och roliga naturvetenskapliga experiment för barnen – med ingredienser som ni lätt kan rota fram.

@yvveskitchen

Lekfulla frukter och inspirerande #matiförskolan från Yvonne Berg.

Du vet att du arbetar i förskolan ...

- ➔ När barnen frågar om du inte har något jobb och var din säng står någonstans?
- ➔ När du har fler vänner under 6 år än vad du har vuxna vänner.
- ➔ När du använder fingrarna och räknar hurraropen på vuxenkalaset!
- ➔ När du på sommaren glömmar byta om och går hem i inneskorna.
- ➔ När du håller upp ett halvt glas mjölk till din partner.
- ➔ När du snor saker hemifrån för att ta med till jobbet (i stället för tvärtom...).
- ➔ När du helt naturligt använder meningar som »slicka inte på dina kompisar«.

Kostnadsfri onlinekurs

Inga barn och ungdomar ska utsättas för rasistiska föreställningar, handlingar och strukturer. Därför är det viktigt att förskolan får stöd och kunskaper om hur man på ett systematiskt och konkret sätt kan tänka och arbeta om och när det sker. I samarbete med Forum för levande historia erbjuder vi onlinekursen *Att motverka rasism i förskolan och skolan* tillsammans med två av Sveriges främsta forskare på området; Emma Arneback och Jan Jämte. Och ja, kursen är helt kostnadsfri. Fantastiskt! Läs mer på nok.se/onlinekurser

Vinn ett bokpaket!

Följ vårt nyhetsbrev för förskolan och vinn ett bokpaket. Vi drar tre vinnare bland våra nya prenumeranter. Anmäl dig via QR-koden:

Poddtips!

Att lyssna på poddar är ett så härligt sätt att ta till sig ny kunskap. Här kommer tre tips.

Förskolans podd

Dan Björne, Linda Johansson och Eva Lindström står bakom den nya podcasten *Förskolan*. Målet är att bli era närmsta kollegor.

Förskolepodden

Josefin Malm och Sofie Källhage är förskollärare och pedagogistor i Göteborg. De lyfter kompetensutveckling och strävar efter att koppla ihop teori och praktik.

Förskolebyrån

Poddaren Mia Heikkilä är docent och forskare i pedagogik och bjuder in gäster till olika temaavsnitt. Alla avsnitt berör förskolan som en verksamhet som ska bygga på vetenskap, forskning och beprövad erfarenhet.

Tidig undervisning påverkar barnens framtida lärande

Ann S. Pihlgren

Ett vikariat på förskola fick henne att viga sitt liv åt pedagogiskt arbete, i dag är Ann S. Pihlgren ett av de tyngsta namnen inom pedagogisk utveckling – både i Sverige och utomlands. Med sina böcker vill hon koppla aktuell forskning till den praktiska vardagen i förskolan.

Ann S. Pihlgren har arbetat med i stort sett allt man kan tänka sig i skolans värld. I sin roll som forskare har hon studerat och utvecklat pedagogik inom förskola, fritidshem och skola under större delen av sitt yrkesliv. Två av hennes mest uppskattade böcker är *Undervisning för förskolan – att skapa lärande undervisningsmiljöer* och *Läsa, skriva och räkna i förskolan – ett undervisande förhållningssätt*. Men vad betyder egentligen undervisning i det här sammanhanget?

»Undervisning är ett ganska nytt begrepp i förskolan, det synliggjordes i och med att man gjorde om läroplanen för tre år sen. Undervisning är allt som sker när personalen har en idé som siktar mot ett mål, lärande är det som händer i barnet.«

Varför är det viktigt att prata om undervisning redan i förskolan?

»Av flera skäl, det tyngsta tycker jag är att förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag.

När barnen börjar förskola kommer några med en välpackad ryggsäck, där man pratat och sjungit mycket hemma – man kanske har varit i skogen eller besökt ett museum. För andra barn skramlar ryggsäcken lite mer. Den enda möjlighet att påverka lärandet som förskolan har, är undervisning, alltså vad vi själva gör som pedagoger. Förutsättningar utanför förskolan kan pedagogerna förstås inte påverka», säger Ann.

Det handlar om att våga upp för att barns olika utsikter att ta sig an liv och lärande på lika villkor. En omfattande rapport från Skolinspektionen visar att den här delen av förskolans uppdrag blivit viktigare, i takt med att klyftor i samhället växer.

»I Sverige lovar vi att alla barn ska ta del av läroplanens innehåll och det är ganska avancerade saker. Här finns till exempel beskrivet att barnen ska ta del av naturvetenskap och teknik och det upptäcker inte barnen själva, utan där måste vi öppna dörrarna. Men att undervisa handlar inte om några bänkar i ett klassrum, utan det är ett vidare begrepp som handlar om barnens deltagande.«

»Det finns mycket forskning som visar att tidig undervisning även påverkar barnets framtida lärande. Får man med sig nya erfarenheter i bagaget under tidiga år, då kommer man kunna ta sig an lärandet i den fortsatta skolan. När barnen får upptäcka nya ämnesområden stärker det också fantasi och kreativitet.«

Du skriver i dina böcker om lärandesituationer som kan uppstå i stunden, hur vet man vad som är en lärandesituation och hur kan man som pedagog ta till vara på det?

»Att känna igen en lärandesituation – att fånga ögonblicket på ett sätt där man kan leda det vidare, behålla barnets intresse och se, ›Vad kan det här bli?‹, det kräver en hel del talang.

»Den enda möjlighet att påverka lärandet som förskolan har, är undervisning, alltså vad vi själva gör som pedagoger.«

Man behöver erfarenhet, man behöver kunna läroplanen och man behöver titta aktivt på det som händer. Jag kallar det här för ett undervisande förhållningssätt«, säger Ann, hon fortsätter,

»Säg att du ska byta blöja på det lilla barnet, där finns ett utmärkt tillfälle att fånga det som händer i stunden. Visar barnet intresse för det som finns på väggarna eller är det läge att prata om begrepp som över, under eller i när man ska klä på sig? Det handlar om att vara lyhörd för barnet. Förutom de tillfällena behöver man som personal också planera undervisningen för att öppna nya dörrar till nya områden.«

Vilken roll kan dina böcker spela här?

»Vi vet vad forskningen säger, men det handlar också om hur man omsätter det man vet i praktiken. Kopplingen mellan forskning och praktik är vad jag vill jag lyfta fram. Den senaste läroplanen innebär ett annorlunda sätt att tänka kring undervisning och lärande i förskolan. I det pågående skiftet kan man behöva någon att hålla i handen och det skulle kunna vara någon av de här två böckerna.«

Undervisning i förskolan – en onlinekurs, baserad på Ann S. Pihlgrens böcker

Hållbar utveckling i förskolan

Just nu pågår arbetet med att ta fram ett helt nytt material om hållbarhet i förskolan, som kommer att ingå i Förskoleserien. Med ena foten i vetenskapen och den andra i barngrupperna har de två författarna haft tillgång till ett närmast unikt underlag. I sin kommande bok visar Erica Strand och Lise-Lott Fjell hur förskolan på ett inspirerande sätt kan leva upp till sina egna mål, med hjälp av teknik och naturvetenskap.

Förskollärarna Lise-Lott Fjell och Erica Strand lärde känna varandra när de båda studerade vid Skolverkets två och ett halvt år långa utbildning för att bli naturvetenskaps- och teknikutvecklare. Tanken var att de skulle ägna en dag i veckan åt utbildningen.

Erica Strand

Lise-Lott Fjell

»Vi tog alla chanser vi fick, så det var lite mer av ett dygnet-runt-arbete. Ibland kan man fundera på hur mycket man kan ta in, men det har varit en fantastisk resa, skrattar Lise-Lott Fjell.«

En hållbarhetskonferens blev två och plötsligt föreläser Erica och Lise-Lott i Washington – inför förskollärare från hela världen. I takt med att de lär sig allt mer – om vad hållbarhet för förskolan innebär och hur det hänger ihop med teknik och naturvetenskap – vill Erica och Lise-Lott förmedla kunskapen till andra. De tar del av aktuell forskning och i sitt arbete har de en unik möjlighet att testa nya kunskaper i barngrupperna och följa resultatet.

»Ett projekt om vatten kan börja med att reflektera över att vi tvättar händerna i det, leda vidare till experiment där barnen får undersöka vattnets egenskaper och sedan mynna ut i att vi kan prata om el och energi. Hur hänger vattnets kraft ihop med att vi kan tända lampan«, säger Lise-Lott, hon fortsätter,

»Projektet växer med barnen och det naturvetenskapliga sättet att arbeta är väldigt roligt, man lär sig alltid något – plus att det är måloppfyllande. Jag har jobbat i förskola i snart trettiofem år och den styrkan som barnen och gruppen ger tillbaka i den här typen av projekt är oslagbar«, säger hon.

Parallellt med det dagliga arbetet på sina egna förskolor tog Erica och Lise-Lott fram planer för hur 25 förskolor i deras närområde skulle kunna arbeta med naturvetenskap och teknik.

»Vi tog fram 25 planer som var skraddarsyddas för varje förskola«, berättar Erica, som i dag arbetar som rektor.

För sitt arbete belönades de med Ulla-Britta Bruun-stipendiet 2016. Tanken på en bok hade väckts redan tidigare, men det var här arbetet tog fart på riktigt. Efter fem år och en lång väg med många krokare sitter de nu med ett färdigt manus i handen. Om allt går som planerat finns en färdig bok till sommaren.

»Allt det vi vill lyfta i vår bok har tydligt stöd i i alla våra styrdokument, att kopplingen här är så tydlig ser vi som ett erkännande för att vi är på rätt spår när vi vill visa naturvetenskapen och teknikens roll i förskolans hållbarhetsarbete. Vi vill också att förskolans personal ska få mer kött på benen kring hur man kan koppla på de globala målen i det arbetet«, säger Erica.●

Så här **pratar** **du med barn** om klimatet

Prata med barn om klimatet är den första boken i sitt slag som beskriver hur lärare och föräldrar kan prata med klimat- oroliga barn från förskoleåldern upp till och med högstadiet. Författaren Frida Berry Eklund ger faktabaserad kunskap och användbara verktyg för hur vuxna kan prata med barn och ungdomar om klimatet på ett sätt som väcker motivation, hopp och handlingskraft.

Om författaren:

Frida Berry Eklund är talesperson och verksamhetsledare för klimatorganisationen Våra barns klimat, samt grundare av den internationella koalitionen Our Kids' Climate. Hon har arbetat med klimatkommunikation sedan 2007 och föreläser regelbundet om klimatet.

Foto: Appendix Fotografi

Varför skrev du boken *Prata med barn om klimatet*?

»Jag skrev boken för att jag inte visste hur jag skulle förklara klimatkrisen för mina egna barn, sex och åtta år. Hur berättar jag att klimatförändringarna kommer att prägla hela deras liv och att vuxna inte gör nog för att se till att de har en trygg värld att växa upp i? Hur berättar jag sanningen men samtidigt ingjuter hopp och framtidstro? Vilka är fallgroparna när det gäller att prata med barn om klimatet?»

Hur kan pedagoger i förskolan använda boken?

»Lärare och pedagoger kan använda boken som inspirationskälla för att tydligare väva in klimatet i det pedagogiska arbetet. Boken innehåller dels allt vi behöver veta om klimatkrisen, men också en hel massa konkreta verktyg för att prata med barn i olika åldrar om det här svåra ämnet. Boken sätter också fokus på barns klimatoro och berättar varför det är så viktigt att vi finns där som vuxna för att fånga upp deras känslor.«

Varför är boken så viktig?

»Vi som är vuxna i dag har två viktiga jobb att göra: vi måste dels ta vårt ansvar och agera för klimatet, dels stötta de barn och unga som påverkas starkt av information om klimatkrisen. Genom att prata om ämnet och agera tillsammans, hjälper vi barn att hantera oro och skapa hopp och framtidstro. Vi har ingen tid att förlora!«

Tips!

Det är bra att ha en samtalsstruktur att hålla sig till när man pratar med barn om klimatet. Då får man med alla viktiga delar och kan lättare komma ihåg att balansera det negativa och det positiva. De här frågorna kan vara ett bra stöd:

- Kunskap och känslor: **Vad vet du om klimatkrisen? Hur känner du när du tänker på klimatet?**
- Problemet: **Vad orsakar problemen? Vilka blir effekterna?**
- Lösningarna: **Vilka är lösningarna? Vilka jobbar på dem?**
- Visioner: **Hur ser en hållbar värld ut? Hur tar vi oss dit?**
- Vår roll: **Hur kan vi själva bidra?**

Varsågod!

Två aktiviteter som kan ligga till grund för samtal om hållbarhet.

1. Rena vatten

En regnig dag sitter Adam och Tilda och leker i sandlådan.

»Geggamoja är härligt, jag har blandat massa vatten och sand«, säger Adam.

»Tror du att det finns något sätt att dela på vattnet och sanden igen?« undrar Tilda.

Ska vi prova att dela på geggamoja?

Mål:

- Se samband i naturen
- Studera ett enkelt kemiskt fenomen

Material:

- Geggamoja
- Hålslev
- Sandsil
- Mossa
- Tygstycke
- Kaffefilter
- Hinkar

Illustration: Helena Lunding Hultqvist

Gör så här:

Blanda en lös geggamoja av sand och vatten i en hink. Låt geggan stå en stund så sanden sjunker till botten. Håll försiktigt av vattnet från sanden till en ny hink. Sila det grumliga vattnet genom en sandsil ned i en hink. Ta bort sanden som hamnar i silen. Gör om silningen ett par gånger.

När det inte fastnar någon sand i silen behöver ni något mer finmaskigt att sila igenom.

Lägg sköljd mossor i sandsilen och prova att sila igen. Hur ser vattnet ut nu? Skölj ur mossan igen och sila ett par gånger till. Avsluta med att sila vattnet genom tyg och tillslut genom ett kaffefilter.

När ni är klara med experimentet kan ni lägga tillbaka mossan där ni plockade den. Mossor har grunda rötter och fäster lätt vid sin växtplats igen.

Vad är det som händer?

Sanden och vattnet är en blandning, eftersom det går att skilja de två olika delarna från varandra. Genom att sila blandningen med hjälp av olika material blir vattnet klarare och klarare, men är fortfarande fullt av små partiklar och bakterier. Vattnet kan inte drickas även om det ser rent ut, utan måste först kokas, svalna och renas med hjälp av vattenreningstabletter.

Utdrag
ur Aktivitetskort
Naturvetenskap

2. Gör en blomkruka eller förvaringsburk

Här finns två olika förslag på vad ni kan göra med en konserverburk. Tanken är att barnen själva får välja vad de kan återanvända sin burk till.

Det här behöver ni:

- Konserverburkar i olika storlekar
- Färg som fäster på metall
- Slippapper
- Pensel
- Sax
- Linjal
- Blyertspenna
- Universallim eller decoupagelim alternativt dubbelhäftande tejp
- Gamla tygbitar eller papper i form av servetter, gamla tidningar eller tapeter

Gör så här:

Tvätta ur konserverburkarna och riv bort det gamla omslagspapperet.

Sandpappra gärna för att få det att fästa bättre.

Måla burken i den färg och i det mönster du önskar eller välj papper att dekorera med.

Mät upp hur mycket papper som behövs och klipp till bitar som passar. Om inte längden räcker så går det att använda mindre bitar och göra en mix av olika papper.

Limma eller tejpa fast papperet eller servetten på burken. Olika papper behöver olika hantering. Servetter är tunna och går lätt sönder, men följer burkens form väldigt lätt. Tjockare papper behöver jobbas med mer. Om du använder decoupagelim, penslar du först ett lager lim på burken innan du trycker dit papperet och sedan ännu ett limlager på papperet.

Plantera ett frö alternativt sätt ner en lökväxt i krukans, eller använd burken som förvaring för till exempel pennor.

Utdrag
ur *Tofsingarna*

Material & materialitet

— hållbar utbildning
för de yngsta

**Gunilla Essén och
Leicy Olsborn Björby**

Material och materialitet – hållbar utbildning för de yngsta är den senaste titeln från Gunilla Essén och Leicy Olsborn Björby. Boken erbjuder konkret inspiration för hur olika material kan användas i arbete med barns lärande och utveckling och författarna vänder sig till den personal som arbetar nära förskolans yngsta.

»Vi vill inspirera till att använda material på ett levande sätt. Det handlar om vilka material de yngsta barnen har rätt till och varför«, berättar Gunilla Essén.

Vad är material och materialitet

De två författarna vidgar innebörden av begreppet material, för de yngsta barnen kan det handla om ett bord, ett dörrhandtag eller kanten på en matta. Men störst fokus läggs de på basmaterial som t. ex papper, penna eller lera. Den som tagit del av duons tidigare böcker kommer att känna igen sig och en stor del av den här boken utgörs av en tydlig handbok. Där samlar författarna kunskap om olika material, beskriver hur de kan användas, förvaras och förtydligas. De ger också konkret inspiration till hur de kan användas i verksamheten.

»Vi grottar ner oss i material och materialitet, ett begrepp vi använder för att komma åt hur materialet samspelar med rummet och påverkar oss«, säger Leicy Olsborn Björby.

Den abstrakta termen materialitet är inte helt enkel att förklara, men Leicy ger ett tydligt exempel som även visar hur praktiken kopplas till de mål som finns uttryckta i läroplanen för förskolan.

»Genom att det lilla barnet kommer på att det kan klättra upp på en pall blir hen längre. Om barnet då når lampknappen kan det styra sin omgivning genom sin egen kropp, genom att tända och släcka. Barnen behöver inte känna till någon läroplan, men vi behöver förstå att det är en matematisk färdighet att ställa sig på en pall och att barnet genom att bemästra en lampknapp ökat tilltron till sin egen förmåga.«

Hållbarhet och fördjupad utbildning

Hållbarhet är ett återkommande tema och även här finns

kopplingar till de aspekter som läroplanen tar upp – det kan gälla att utveckla barnens sociala förmågor i förhållande till ett material, att undvika onödiga inköp av leksaker eller att ta tillvara och uppvärdera pedagogernas kunskaper och erfarenheter. Även om boken riktar in sig mot de yngsta barnen lyfter författarna vikten av progression för de äldre barnen i förskolan. Leicy jämför det med t. ex materialet Duplo och Lego som ofta erbjuds i förskolan till såväl yngre som äldre barn. Hon menar att vi behöver reflektera djupare kring vilka material vi erbjuder och hur vi använder dem. Om det är samma material från du är 1 år till du är 5 år – var finns då progressionen?

»Vi vill ge ett värde till att klara sig själv, att kunna knäppa en jacka eller att ta på ett par stövlar på sig själv eller genom att hjälpa sin kompis. Det handlar om vilken utbildning vi ska erbjuda och vilken grund vi ska lägga för att erbjuda möjligheten att känna tilltro till sig själv och sin egen förmåga i relation till andra«, säger Gunilla.

Författarna menar att materialitet är ett sätt att fördjupa utbildningen för de yngsta, en grupp som ofta glöms bort när man pratar om lärande i förskolan. Det är även här möjligheten finns att lägga en grund för de kommande åren i förskolan. •

**Boken Material
och materialitet
– hållbar utbildning
för de yngsta.**

Vi ställde några frågor till **Mia Heikkilä**, forskare och en av flera författare bakom den högaktuella boken **Rum i förskolan**.

Varför har förskolans rum en central betydelse för barns lek och lärande?

»Rummet, barnen och verksamheten är alltid i relation till varandra och därför är det viktigt att rummet är i samklang med vad barnen är intresserade av och vad som är i fokus för verksamheten för tillfället. Rummen ska spegla detta. I boken skriver vi mycket om det i relation till hur rummen också kan fungera som hjälp och ett stöd för att nå verksamhetens mål.«

Vad innebär ett normmedvetet rum?

»I boken skriver vi utförligt om detta och funderar kring hur ett rum kan vara normmedvetet.

I vår förståelse, som vi utvecklade under projektets gång, kan ett rum ge inspiration till olika slags lek som inte placerar barn eller grupper i samhället i vissa boxar med vissa förväntningar och idéer. Rummen kan möbleras och inredas på ett sätt så att barn får leka fritt och kreativt skapa lekar och relationer.«

Har du tips på hur barnen kan involveras i utformningen?

»Vi har i projektet aktivt frågat barn om deras upplevelser av rummen och använt det för att forma rummen. Det är ett jättebra sätt att inkludera barn i att forma verksamheten.«

Gemensamma reflektioner gör skillnad för barnen

Pedagogerna på förskolorna i Norrbacka förskoleområde i Sigtuna kommun arbetar med att fördjupa sig i pedagogisk dokumentation kopplat till läroplansuppgifter. Alla pedagoger läser tillsammans boken *Pedagogisk dokumentation – utvecklas och lära tillsammans*.

»Vi tar stöd i studiehandledningen och inför varje träff läser vi valda delar av boken och gör uppgifter som är kopplade till vardagen. När vi träffas har alla pedagoger med sig dokumentationer som vi reflekterar kring, vi pratar kring innehållet i texten och lyfter dilemman och olika tankar som vi vill fördjupa oss i och förstå tillsammans«, berättar Gunilla Essén.

»När vi läser tillsammans och sen reflekterar får jag syn på min egen utveckling.«

»Framgångsfaktorer som vi ser är att vi har ett gemensamt fokus och att alla läser samma sak som vi sedan kopplar till vardagspraktiken. Utifrån

studiehandledningen och pedagogernas egna erfarenheter uppstår många spännande och givande samtal kring hur vi tillsammans kan utveckla utbildningen och göra skillnad för alla barn.«

»När vi läser tillsammans och sen reflekterar får jag syn på min egen utveckling, jag är mer medveten och ser sambandet mellan reflektion och planering«, säger Sanarya Ahmad.»

Kompisar — en ständigt pågående framgångssaga

Till de mest uppskattade läromedlen hör Linda Palm och Lisa Sollenbergs serie *Kompisar*. I över ett decennium har Kanin och Igelkott löst konflikter och fått barn att fundera på vad de behöver för att må bra och hur vi vill vara mot varandra. Bakom succén ligger gediget arbete och ett ständigt lyssnande öra mot förskolevärlden.

Foto: Martin Frick

Linda Palm
Författare

Igelkott och Kanin
ur serien *Kompisar*.

»Vi började arbeta med den första boken för ungefär tolv år sedan och därefter har jag fortsatt att jobba aktivt med att utveckla *Kompisarna* till den omtänkta serie det är i dag«, berättar författaren Linda Palm.

I dag arbetar hon heltid med att skriva på temat »hur vi är och gör mot varandra« genom olika slags produktioner. Linda Palms engagemang för frågor om förskolans värdegrund går inte att ta miste på, men så har hon också ett förlutet som förskollärare.

»Att omsätta värderingar i praktiken och göra det konkret för barnen är inte lätt. Vi vet att det är stressigt för de som arbetar i förskolan i dag och därför måste materialet var enkelt och tydligt«, säger Linda.

En återkommande kommentar från de som jobbat med materialet ute i förskolorna är just att berättelserna om Kanin och Igelkott lyckas med det. Barnen får följa de två huvudkaraktärerna när de ställs inför olika konflikter – som känslor inför att vänta på sin tur, möta nya kompisar eller att få ett syskon.

»Man lär genom att känna, genom djuren känner vi mycket och då lär man sig med hjärtat. På djupet.«

»Många av händelserna i böckerna har jag stött på i verksamheter där jag själv arbetat under åren. Jag tror att det har stor betydelse för igenkänning och det gäller både tonen hos barnen, ansvaret som pedagog och rollen som förälder. Sen kan man inte bara utgå från sitt eget, det är väldigt viktigt att omvärldbevakas och lyssna in hur andra har det, för att materialet ska kännas igen av så många som möjligt«, berättar Linda Palm.

Vad skulle du säga är utmärkande för Kompis-böckerna?

»Att de hjälper oss träna på att vara en bra kompis. Sen har vi valt att se barnets hela vardag, det blir en fin helhet för barnet och viktigt att se hur det hänger ihop. Vi möter Kanin och Igelkott hemma hos sina familjer, men också bland kompisarna på förskolan. Genom mina berättelser tar jag upp sådant jag vet är vanligt förekommande i de flesta förskolor och familjer.«

Vad tror du det beror på att de här böckerna blivit en sådan succé?

»Jag tror att det finns flera anledningar till den stora och positiva spridning materialet har fått. Det är enkelt att förstå, böckerna fångar in en bred målgrupp och kan användas både av barn och vuxna«, säger hon.

Linda Palm berättar om det enorma engagemang som finns kring böckerna ute i förskolorna. Hon har lagt mycket tid på att föreläsa och interagerar med läsekretsen via sociala

medier. På *Kompisars* Facebooksida tar över 10 000 följare del av uppdateringar och tipsar varandra om aktiviteter de skapat kring materialet – här finns de som satt upp teaterpjäser av berättelserna, byggt hem åt handdockorna som föreställer Igelkott och Kanin och till och med pedagoger som tillverkat hela dräkter.

En av de saker Linda särskilt lyfter fram är Lisa Sollenbergs uppskattade illustrationer, med den envisa Igelkott och den omhändertagande och fluffiga Kanin.

»Varje bild måste kännas, annars gör jag om. Jag vill visa hur de interagerar och när man tecknar djur finns utrymme att ta ut svängarna när man jobbar med kroppsspråk och blickar. Det får aldrig bli utfyllnad, säger Lisa Sollenberg.«

Lisa berättar att hon fick fria händer när hon först fick uppdraget, men att Kanin och Igelkott heter just så är ingen slump.

»Man lär genom att känna, genom djuren känner vi mycket och då lär man sig med hjärtat. På djupet. Vi pratar aldrig om dem som pojkar eller flickor och förnamnet är djursorten. Karaktärerna blir mer neutrala då och lättare att hålla reda på för barnen. Det blir mer mänskligt, eller djurligt kanske man ska säga.«

Lisa Sollenberg tror att succén för kompisböckerna är att berättelserna diskuterar komplexa frågor från barnnivå i kombination med att pedagogerna kan forma verktygen som de vill.

»Här tror jag handdockorna haft stor betydelse, karaktärerna blir levande för barnen samtidigt som materialet lämnar utrymme för pedagogernas fantasi.«

Just nu jobbar Linda på manus till en serie pekböcker om kompisarna som är planerade att ges ut under sensommaren. Oavsett om det rör sig om affischer, handdockor, eller den stora mängd titlar som finns i *Kompisar*-serien har Linda Palms drivkraft varit densamma genom alla år.

»En trygg grupp är förutsättningen för att alla ska må bra, lära sig och utvecklas i samspel med andra. Det är ett pågående arbete som aldrig får vila!«

VÄPPLARNA

Av Hanna
Rydqvist

I berättelsen om de fyra *Väpplarna*, som är en slags superhjältar, får barngruppen utveckla sina färdigheter i takt med bokens karaktärer. *Väpplarna* vänder sig till förskolans äldsta och knyter an till läroplanens mål i språk, matematik, NO/teknik och socialt samspel. På Humlans förskola i jämtländska Högarne har man arbetat med läromedlet i snart två terminer.

På förskolan finns en dokumentationsvägg i lagom höjd där barnen brukar gå förbi och påminnas om sådant de gjort tidigare, just nu hänger teckningar uppe av träd som de ser ut under de fyra årstiderna.

»Några av övningarna påminner om sådant vi gjort tidigare i verksamheten, men nu får vi med alla delar på ett naturligt sätt. Upplägget är tydligt och lätt att förstå, även för barnen«, säger pedagogen Fanny Jonsson.

Tydligt kopplat till läroplanen

En stund varje dag samlas fyra- och femåringarna för högläsning ur kapitelboken. Varje Väpplare, som är bokens huvudpersoner, motsvarar ett ämne som barngruppen får bekanta sig med under en period på fyra veckor. Med det kommer även uppgifter som barnen får lösa tillsammans, som ett exempel berättar Fanny om hur man jobbat med socialt samspel.

»Det finns tydligt uttryckta mål och under den första veckan får barnen utgå från sig själva, de får öva på att visa känslor och uttrycka sig. Succesivt blir världen större och de får berätta om sina familjekonstellationer och om platsen de bor på. De får öva på att alla ska få komma till tals, att lyssna och att tolka varandras känslor. De har fått pyssla sina familjer och vi har gjort ansiktspussel som de får lägga tillsammans.«

Hur ser du ut när du är arg? Glad? Orolig?

Just nu arbetar man mot målen i matematik och under veckan har barnen prövat att sortera.

»Det kan handla om färg, form, antal eller hur saker hänger ihop, de får testa många olika sätt«, berättar Fanny Jonsson.

Ett motiverande material för de äldsta på förskolan

Även om materialet riktar sig till de äldsta barnen har de yngsta på Humlan fått nosa på några av uppgifterna.

»Vi har inte gett oss på antal där, utan mer sorterat efter vart olika djur kan tänkas bo, på bondgård eller i djungeln. Barnen som började på storbarnsavdelningen nu i höst och som fått testa på lite innan har verkligen varit supertaggade på att få jobba med Väpplarna på riktigt«, berättar Fanny.

Utöver att bekanta sig med ämnena menar Fanny att just att få sitta ner och öva sig en liten stund på att lyssna och fokusera har varit en bra förberedelse för femåringarna som sedan ska gå vidare till förskoleklass.

Mindre planeringstid

Barnen får även dokumentera uppgifterna de gör i en individuell arbetsbok – något som underlättar när man vill se barnets progression. När man på Humlan nu testat materialet en andra termin ser Fanny Jonsson ytterligare en fördel.

»Väpplarna har verkligen sparat oss mycket planeringstid.«

»Allt är förberett. Vissa saker skrev vi ut förra terminen, men allt annat var förberett. Nu behöver vi inte ens göra det, utan vi plockar fram vår pärm utifrån vilken period och vilket ämne det är och allt finns. Väpplarna har verkligen sparat oss mycket planeringstid.«

Några ord från författaren:

»De äldsta barnen i förskolan är, anser jag, mogna för många och varierande utmaningar!«

»Jag har arbetat som förskollärare i drygt tjugo år och har arbetat med barn i alla åldrar på förskolan. De senaste åren har jag tillsammans med mina kollegor arbetat mer aktivt med femåringarna. Vi har arbetat med språk, matematik, socialt samspel och NO/teknik under längre perioder och det arbetet har nu resulterat i Väpplarna. Materialet är uppbyggt så att man under några veckor ska kunna arbeta med samma fokusområde i korta stunder med flera upprepningar. Vi har upplevt att detta arbetssätt gett alla barn mer erfarenhet och chans till en större förståelse av innehållet.«

»De äldsta barnen i förskolan är, anser jag, mogna för många och varierande utmaningar! Med Väpplarna kan vi möta dem och säkerställa att alla barn får erfarenheter inom de olika målområdena. På det här sättet kan vi stötta barnens utveckling och lärande. En viktig del i arbetet med Väpplarna är att kunna möta varje barn i sitt kunskapande.«

Väpplarna på webben.

Läs vidare på
nok.se/vapplarna

Yoga i förskolan

Skolyoga syftar till att främja barn och ungas hälsa genom hela grundskolan. För barnen i förskolan kan det räcka med någon minuts yogaövning om dagen för att fysisk aktivitet, närvaro och avslappning ska bli en naturlig del av tillvaron i förskolan. Med hjälp av sagoberättande och illustrerade kort får de yngsta på ett kravlöst och enkelt sätt lära känna den egna kroppen och öva på att varva ner.

Filippa Odevall har lång erfarenhet av att ha utbildat personal i förskola och skola i hur man kan integrera hälsofrämjande insatser i verksamheterna med hjälp av yoga. För förskolan har det resulterat i materialet *Yoga i förskolan*, där syftet är att göra yogan lättillgänglig för både barn och pedagoger.

Huvuddelen av materialet utgörs av en illustrerad kortlek, tjugo kort som var för sig visar en övning som syftar till att utveckla barnens koncentration, uthållighet, koordination och ledarskap.

»Korten kan användas som de är, för att berätta en saga eller att man drar ett kort som i ett memoryspel«, säger Filippa Odevall.

Övningarna gör det även lätt att få in meditation, mindfulness och fysisk rörelse som en naturlig del av livet – redan i tidig ålder. Filippa Odevall menar att ett par minuter på samlingen kan vara fullt tillräckligt för att varva ner och lära känna den egna kroppen.

»Inget handlar om prestation, utan de fysiska delarna av skolyoga handlar istället om att lära känna sin kropp inifrån. Hur känns det till exempel att stå på ett ben«, säger Filippa Odevall.

Tanken är att pedagogen kan leda yogan med hjälp av korten eller att barnen kan använda korten själva. Utöver de illustrerade korten ingår en handledning där du som pedagog får stöd i ditt ledarskap och tips på hur korten kan användas. Att många yogapositioner är rörelser som man annars kanske inte gör brukar väcka nyfikenheten till liv. Många barn roas även av att övningarna har namn som katten, kon eller trädet.

»Har man testat några gånger i gruppen kan man även involvera barnen, om de vill hitta på nya övningar med sina kroppar. Någon kanske säger krabba och så får man fundera lite på hur en krabba rör sig«, säger Filippa Odevall.

»Inget handlar om prestation, utan de fysiska delarna av skolyoga handlar istället om att lära känna sin kropp inifrån.«

Utöver handledningen och kortleken ingår två sagor i materialet – den ena sagan involverar yogaövningar, medan den andra riktar in sig på avslappning.

»Det går jättebra att använda sig av korten för att hitta på nya sagor om man vill, berättar Filippa Odevall.«

Utöver de direkta hälsovinsterna av fysisk aktivitet i förskolans inomhusmiljö menar Filippa Odevall att förskoleyogan lägger en grund för utmaningar de allra flesta kommer att möta under skolåren.

»Siffror från Socialstyrelsen visar att fler unga mår dåligt och känner sig stressade, med yogan lägger vi en grund där barnen är rustade för att hantera stress senare i livet.«

**Boken *Yoga i förskolan*
– Handledning och kort.**

TRÄDET

balans och fokus

1. Berget.

2. Blickpunkt för balans.

Fot mot ben, sträckta armar.

Starkt ståben.

Vilket träd är du?

Yoga i förskolan ISBN 978-91-27-44242-9 © Skolnoga och Natur & Kultur © Kopiering förbjuden.

BÅTEN

centrerad och kraftfull

1. Tår i golv, blickpunkt för balans.

2. Håll smalbenen parallella med golvet. Lyft hjärtat.

Starka armar, lång rygg.

Vart är du på väg när du guppar över havet?

Yoga i förskolan ISBN 978-91-27-44242-9 © Skolnoga och Natur & Kultur © Kopiering förbjuden.

ÖPPNA HJÄRTAT

kärleksfull och föränderlig

1. Det ena barnet står med ryggen mot det andra.

Barnet bakom tar tag i händerna på barnet framför. Båda håller ett stadigt grepp.

2. Sakta, med en rak kropp, lutar sig det första barnet framåt och lyfter samtidigt blicken mot taket.

Ta 3 andetag tillsammans och byt.

Vad gör hjärtat i kroppen?

Yoga i förskolan ISBN 978-91-27-44242-9 © Skolnoga och Natur & Kultur © Kopiering förbjuden.

BLOMMAN

vänskaplig och stillsam

1. Ligg i barnets position i en ring och håll varandras händer.

2. Det blir dag och blomman vecklas ut. Kom upp på knä och sträck upp händer mot taket.

Det blir natt och blomman sluter sig igen. Kom ner mot golvet, med armarna längs sidan och pannan i golvet.

Upprepa 3 gånger.

Vilken färg har din blomma?

Yoga i förskolan ISBN 978-91-27-44242-9 © Skolnoga och Natur & Kultur © Kopiering förbjuden.

När föräldrakontakten glappar

Gunilla Carlsson Kendall

David Edfelt

Ibland funkar inte samarbetet mellan pedagog och föräldrar så som man önskat. Svårigheter i föräldrakontakten kan bli särskilt kännbara i de fall där barnet har behov av särskilt stöd i förskolan. Psykologerna Gunilla Carlsson Kendall och David Edfelt har stor erfarenhet av ämnet och har skrivit flera titlar om specialpedagogik. Här ger de sina tips kring hur samarbetet kan bli bättre.

»Ett vanligt problem är att personalen och föräldrarna inte ser på barnet på samma sätt och det blir en dragkamp om vem som har rätt bild av barnet. Det ställs helt andra krav på barn i förskolemiljön än det gör hemma, om ni ser väldigt olika beteenden hos barnet kan det faktiskt bero på att miljön är olika. Det kan också vara bra att känna till att det ofta väcker en stark oro hos föräldrar när något inte fungerar bra för barnet.«

Det säger Gunilla Carlsson Kendall och hon menar att det kan vara en stor tillgång att pedagoger och föräldrar får se olika sidor av barnet.

»Det är så lätt att fastna i det som är problematiskt men i lyckosamma situationer finns också information att hämta. Vi vill ju att dessa ska öka«, säger David Edfelt.

»Pedagogerna har det professionella ansvaret för barnet på förskolan, men behöver inte omedelbart kunna ha svar på alla frågor, föräldrarna känner sina barn men vet inte vad som fungerar bäst i en barngrupp. Bäst blir det om man kan hjälpas åt och när föräldrarna tas med redan i analysen av problemet«, säger Gunilla.

»Ett vanligt problem är att personalen och föräldrarna inte ser på barnet på samma sätt och det blir en dragkamp om vem som har rätt bild av barnet.«

Även David Edfelt lyfter vikten av att involvera föräldrarna.

»För de barn som har det extra tufft, som återkommande är i svårigheter, är det bra att träffas med viss regelbundenhet. Planera träffarna och prata inte om för mycket på en gång. Är det tunga frågor behöver man tid«, säger David Edfelt. →

Gunilla och Davids **6 tips för att underlätta samarbetet** mellan förskolan och föräldrar till barn i behov av särskilt stöd:

- 1.** Saklig information – undvik att värdera och tolka barnets sätt att fungera.
- 2.** Fokusera på att hitta lösningar i konkreta situationer, i hallen, vid matbordet, på väg till skogen. Satsa på att förändra hur ni gör, på förskolan. Problem beror ofta på att situationen är för svår för barnet.
- 3.** Prata ihop er med föräldrarna om vilken information som ska lämnas från förskolan och på vilket sätt. Störtfloder av negativ information är knappast hjälpsamt.
- 4.** Gå inte för fort fram, men träffas inte för sällan.
- 5.** Planera mötet och ta inte upp allt på en gång. Skapa en kultur där ni arbetar systematiskt: inhämta kunskaper om barnet – analys – planering – insats – utvärdering. Svåra frågor har inga enkla och snabba lösningar.
- 6.** Det går enbart att jobba tillsammans med det man har samsyn kring – så försök finna det och jobba ihop där. Ge er tid att gemensamt försöka förstå vad som är svårt för barnet och var lösningsinriktad.

Boktips!

Läs mer om titlarna på nok.se

Vårt att veta om koncentrationssvårigheter
Av Gunilla Carlsson Kendall

Svårigheter med socialt samspel Kan det vara autism?
Av Gunilla Carlsson Kendall

Försnad utveckling
Vad kan det bero på?
Av Gunilla Carlsson Kendall

Beteendeproblem i förskolan
Om lågeffektivt bemötande
Av Bo Hejlskov Elvén och David Edfelt

Tydliggörande pedagogik i förskolan
Av David Edfelt, Anna Sjölund, Cajsa Jahn och Malin Reuterswärd

Få familjen att funka
Tydliggörande pedagogik i vardagen
Av David Edfelt, Anna Sjölund, Cajsa Jahn och Malin Reuterswärd

Boktips med lärarhandledningar

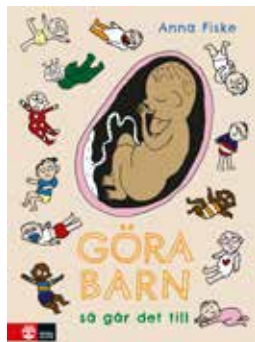
Till flera av Natur & Kulturs barnböcker har vi tagit fram kostnadsfria lärarhandledningar. Målet är att de ska inspirera och stötta era boksamtal i förskolan. Lärarhandledningarna kan laddas ner, skrivas ut och får spridas fritt. Du hittar alla lärarhandledningar på nok.se/lhl.

Familjen Knyckertz och gipskattens förbannelse

Av Anders Sparring och Per Gustavsson

Efter att ha råkat slå sönder en egyptisk gipskatt i en antikaffär drabbas Kriminellen och Ture Knyckertz av en uråldrig förbannelse. Ska familjen lyckas bryta förbannelsen?

Göra Barn

Av Anna Fiske

I *Göra barn* – så går det till får vi veta svaret på frågan alla barn funderar över. Hur kommer bebisen in i mammans mage? Vem kan göra barn och hur går det egentligen till? Informativt och humoristiskt för alla nyfika.

Jojje 5 år, Uma 5 1/2 år, Lilly K snart 6 år

Av Ellen Karlsson och Monika Forsberg

Tankar och relationer ur 5-åringars perspektiv. Lika mycket bild som i en vanlig bilderbok, men med längre text, gör berättelserna om barnen på Förskolan Havet till perfekta högläsningsböcker.

Anders Sparring

Vi ställde några frågor till Anders Sparring som skrivit böckerna om Knyckertz. Bakom de fantastiska illustrationerna står Per Gustavsson.

Vilken är den vanligaste kommentaren eller frågan ni får från barn när ni träffar era läsare?

»Den vanligaste frågan handlar utan konkurrens om karaktärernas namn, som ju till stor del bygger på ordlekar. Jag brukar ägna rätt stor del av mina skolbesök åt att förklara namnen –

och åt att låta barnen hitta på egna karaktärsnamn. Mormor Stulia fick t ex sitt namn efter ett besök i en skola i Järfälla. Och i julkalendern kommer det att dyka upp en leksakshandlare med efternamn »Barnsley« – som ett barn i en skola i Linköping föreslog – om det nån gång skulle dyka upp en leksakshandlare.»

Vad kan vi förvänta oss av den femte boken om familjen Knyckertz?

»Skattjakt. I den femte boken drabbas Kriminellen och Ture av en hemsk förbannelse som bara kan brytas om de löser en gåta och hittar en skatt. Boken gläntar också lite på dörren kring familjen Knyckertz släkthistoria – något som vi kommer att ta ett ännu större grepp om i den sjätte boken (som jag jobbar med nu).«

Vi är SÅ taggade och kan inte låta bli att längta till december när det äntligen är dags för *En hederlig jul* som är årets julkalender i SVT. Kan du avslöja något om hur hederlig Tures jul verkligen kommer att bli?

»Ja visst är det kul! Jag kan erkänna att jag började planera detta med att försöka göra en julkalender så snart jag och Per och Johanna (Ringertz, förläggare Natur & Kultur) hade kläckt idén om familjen Knyckertz. Det kommer att bli en helt fristående historia, där vi får träffa flera nya karaktärer och dessutom får en ganska rejäl insyn i hur vardagen på fängelset där mormor Stulia avtjänar sitt straff ser ut. Och NEJ hur mycket Ture än kämpar för att de ska bli så, så kommer inte familjen Knyckertz jul att bli så värst hederlig!«

De fyra första böckerna om Familjen Knyckertz.

HEJ förskolepedagog

**Hur tänker du kring undervisning
utomhus och vad är dina bästa tips?**

Caroline Josefsson
Förskollärare på
I Ur och Skur Näver-
hatten, pedagogisk
omsorg för 12 barn i
blandade åldrar.

»En fördel med undervisning utomhus är att det inte finns samma begränsningar som inomhus. Barns olika behov av allt från obehindrad rörelsefrihet till fokuserad arbetsro kan tillgodoses i naturen där det finns plats för alla att ta plats! Här kan vi lära med hela kroppen och med alla sinnen.

Skogen kan bjuda in till en skapande verkstad där det finns gott om yta och utrymme, där materialen aldrig tar slut, och där kreativitet och fantasi kan flöda utanför papprets, bordets eller rummets gränser. Dags för uppdrag! Kan du bygga ett hem där någon liten kan bo? Kan ni bygga ett fordon tillsammans? Kan ni samlar färger att »rita« en teckning med? Kan ni hjälpas åt att skapa en mandala?»

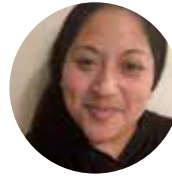

Dan Björne
Förskollärare, en av
tre programledare i
podden Förskolan.

»Ett gäng erövrar det nya. Flingorna sammanknådas. Knådandet upphör och förändringens nyhet väcks. Det näst intill oändliga rullandet blir till. Sex samarbetande armar ger järnet, tar i. Kääämpa, o-nej (snarare o-ja när allt kommer omkring) nu kommer uppförsbacken. Fler armar förenas i gemensam kamp och kraft mot backens motstånd. Att tillsammans lyckas få upp världens största snöboll – vilken glädje!

Uteverksamhet är ofta förenat med ett kroppsligt utforskande av världen. Eftersom vi människor i stor utsträckning använder våra kroppar som redskap i den eviga processen att lära och sammanbinda oss till världen, bör vi både vara ytterst noggranna med att vi både uppmärksammar och stimulerar sådan kroppslig aktivitet.«

Foto: Emma Shevtzoff

Therese Pame
Barnskötare på
Teknikvägens
förskola i Järfälla.

»I dessa tider så har vi verkligen utmanats i att ha undervisningen utomhus under hela dagar. Vår inställning är att allt vi gör inne kan man också göra utomhus. Det som utmanar oss är att göra tydliga stationer utomhus som bjuder in till ett utforskande. Att ta tillvara på närmiljön!

Nu när det är vinter och is, skapar vi isblock i olika färger som barnen utforskar på flera olika sätt. När det är vår och allt i naturen väcks till liv så är det härligt att duka upp en station med lappar, förstoringsglas, faktaböcker och annat material som bjuder in till ett utforskande. Det viktigaste är att vi som förskollärare och barnskötare är närvarande och medförförande i det som barnen visar intresse för.«

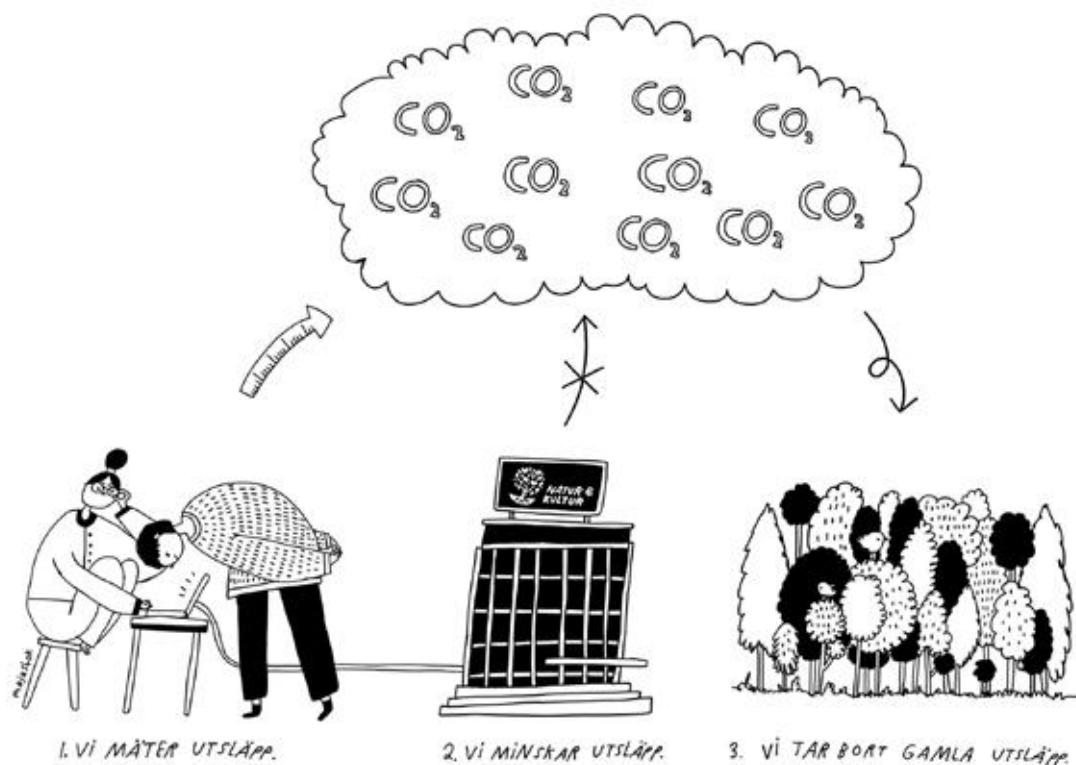

Lina Karlström
Förskollärare som
har arbetat på Ute-
förskolan Stock och
sten i Malmö i 12 år.

»Jag tänker att vi framförallt ska jobba mycket med det naturen ger oss. Vi har på min avdelning skapat en mat(te) affär där vi, vuxna och barn, tillverkat alla varorna till affären själv av grenar, stockar och pinnar vi hittat i naturen. Vi har sågat, tält, sandpapparat och målat. Det är en estetisk (estetisk+matematisk) process som tagit flera år och som fortfarande är aktiv i verksamheten och som ger barnen både fördjupade estetiska kunskaper likväl som matematiska.

Genom att bruka det naturen ger oss och omvandla det till ett pedagogiskt material ger vi också barnen en inblick i att vi inte bara behöver konsumera färdiga produkter utan kan med hjälp av naturen skapa eget lär- och lekmateri- al samtidigt som vi får större förståelse för naturmaterialen vi använder.«

Natur & Kultur är Sveriges första klimatneutrala förlag!

På Natur & Kultur har vi i flera år arbetat aktivt med att minska vår klimatpåverkan. Under 2020 nådde vi vårt mål att bli ett klimatneutralt förlag, något vi tänker förbli kommande år. Nu fortsätter vi arbetet med att minska vår klimatpåverkan, öka medvetenheten om klimatkrisen genom vår utgivning och göra vad vi kan för att tillsammans med kunder, samarbetspartners och hela branschen arbeta för en hållbar framtid.

Läs mer på nok.se/klimat